

SPECTACOL ÎN PREGĂTIRE

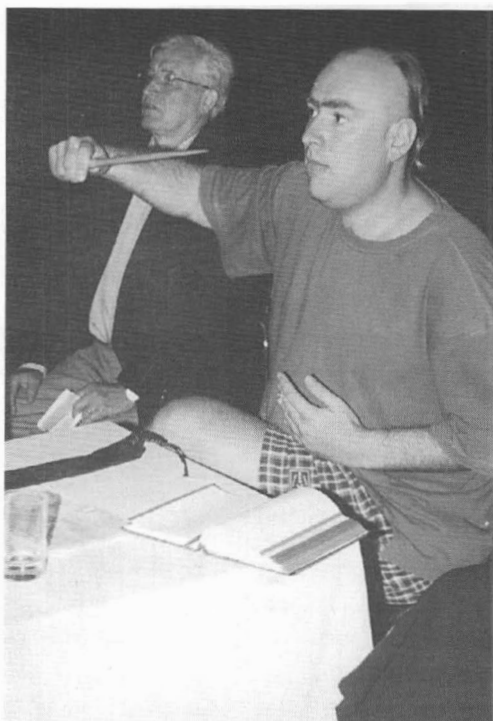
Andrij ZHOLDAK

„Teatrul contemporan este o artă de autor”

Regizorul ucrainean Andrij Zholdak pune în scenă la Teatrul „Radu Stanca” spectacolul *Idiotul după Dostoievski* – varianta românească. Păstrând concepția primei montări, care este o coproducție dintre Fundația „Charity Producers” din Kiev și Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu și prezentată la ediția din 2000 a acestui festival, Andrij Zholdak a lucrat cu actorii români doar 18 zile (iunie–iulie), urmând ca „retușările” să fie făcute în luna octombrie, cu 7–8 zile înainte de premieră. Din distribuție fac parte actorii Virgil Flonda (Mâșkin), Constantin Chiriac (Rogojin 1, interpretând acest rol și în primul spectacol), Gheorghe Pottzoli (Rogojin 2), Diana Văcaru (Nastassia Filipovna – pe acest rol fiind și actrița ucraineană Victoria Spesivțeva de la Teatrul Național din Kiev), Ovidiu Moț (Lebedev), Diana Fufezan (Aglia Ivanovna), precum și Diana Lăzărescu, Codruța Vasiu și Viorel Rață. Scenografia îi aparține lui Aleksandr Bilozub, pictor la Fundația „Charity Producers”.

În cadrul celor aproape trei săptămâni de repetiții, Andrij Zholdak, absolvent al Institutului de Artă Teatrală din Moscova (clasa cunoscutului om de teatru Anatoli Vasiliev), a făcut cu actorii sibieni și școală, explicând metodele aplicate în teatrul rusesc sau cel ucrainean.

După absolvirea institutului (acum 12 ani), n-a fost niciodată angajat într-un teatru. Excentric, pasionat de marea dramaturgie clasică, a spart tradiționalismul în

teatrul ucrainean. A lucrat un spectacol despre Cernobâl, care, după cum ne-a spus, a fost interzis înainte de premieră. A făcut furori cu *Trei surori de la Teatrul Național din Kiev*, spectacol invitat la mari festivaluri din Rusia și din străinătate și pe care ar dori să-l arate și publicului bucureștean. După repetițiile cu *Idiotul de la Sibiu*, a plecat la Sankt Petersburg pentru a regiza spectacolul Taras Bulba, o producție a Festivalului „Casa Baltică”.

Maria Sârbu: *Ați lucrat până acum cu actori din Ucraina, Franța, Polonia. După 18 zile de repetiții cu interpreți români din Sibiu, ce părere aveți despre trupă?*

Andrij Zholdak: Trăsătura distinctivă a actorilor de la Sibiu este că ei își însușesc foarte repede forma sau modul de punere în scenă, în comparație cu cei din Ucraina. Consider că această trăsătură, întâlnită și la artiștii din Occident, e foarte bună. Totodată, ei sunt ascultători. Din punct de vedere al analizei textului, al rostirii cuvintelor, par a fi mai slabi. La ei totul se menține pe emoție, de aceea au apărut și mici probleme în timpul lucrului la spectacol.

M.S.: *Ați dorit ca spectacolul de la Sibiu să fie diferit de cel de la Kiev?*

A.Z.: Întotdeauna când gândesc un spectacol, mă străduiesc să încep cu actorul, căci el dictează acțiunile fizice și psihice ale personajului. Nu-mi place ca regizorul să facă spectacolul de unul singur. E periculos și neinteresant. Regizorul și actorul au obligația să creeze împreună, să conceapă împreună spectacolul. Este vorba de nuanțe, dar care sunt semnificative. În ceea ce privește deosebirea între cele două spectacole nu prea am acum ce să spun, pentru că nu l-am terminat pe acesta de la Sibiu. Totuși, mi se pare că va fi mai dur, mai activ și mai ritmic.

M.S.: *Doar trei săptămâni de lucru la un spectacol, nu e prea puțin?*

A.Z.: Noi am repetat în iunie–iulie, iar premiera va fi în octombrie. Voi veni cu 7–8 zile înainte și vom repeta foarte intens. Am făcut tot posibilul ca actorii să-și revină din amorțeală; au căpătat energie, ritm. Înainte, ei au lucrat în direcția altei estetici. Era nevoie ca să înlătur în timp scurt provincialismul din ei. M-a impresionat Virgil Flonda, un actor care pentru mine este interesant. Cred că ar putea face mai mult.

M.S.: *Nu cunoașteți teatrul românesc. Probabil doriți să vedeți spectacole aici?*

A.Z.: Am auzit multe lucruri bune despre ceea ce se întâmplă în arta teatrală din România, am văzut și câteva casete cu spectacole și mi-am dat seama că teatrul românesc are o ținută bună, este deosebit, iar publicului îi place diversitatea. Astfel, după teatrul psihologic rusesc sau ucrainean, mi-ar plăcea să văd creațiile lui Silviu Purcărete, Liviu Ciulei, Vlad Mugur sau Andrei Șerban.

M.S.: *Cum a apărut ideea spectacolului „Idiotul“?*

A.Z.: Era un proiect al Festivalului din Lublin–Polonia. Începusem să lucrez la el, dar, din motive financiare, n-a fost posibil să fie continuat. Când a venit momentul, l-am făcut la Kiev.

M.S.: *Se spune că sunteți un regizor de tip nou.*

A.Z.: Eu încă nu mi-am găsit stilul. Trebuie să-mi iau elan cu încă două–trei spectacole importante. Teatrul contemporan, după mine, este o artă de autor. Nimic nu s-a schimbat, întotdeauna se va prețui calitatea, prioritate având individualitatea, extravaganța, unicitatea.

M.S.: *Spectacolele dumneavoastră diferă între ele?*

A.Z.: Fiecare spectacol al meu este altfel, are altă estetică.

M.S.: *Cum a fost la început?*

A.Z.: În general, am avut noroc. Despre mine, însă, la Kiev cronicarii au început să scrie, la obiect, abia acum un an.

M.S.: *Unde ați studiat?*

A.Z.: Am absolvit Institutul de Artă Teatrală din Moscova, la marele profesor Anatoli Vasiliev. Mă trag dintr-o veche familie ucraineană – Tebilevici – care acum 120 de ani a creat teatrul dramatic ucrainean. Era chiar o dinastie – trei frați (doi actori și un dramaturg). Institutul de Teatru din Kiev la poartă numele – „Karpenko-Karii“.

M.S.: *Se spune că sunteți rudă cu Andrei Tarkovski.*

A.Z.: Da, bunicul meu, care m-a crescut și m-a educat (este profesor universitar, în vârstă de 90 de ani), e văr cu tatăl lui Tarkovski. Eu am învățat un an la Institutul de Teatru din Kiev. Deși aveam note mari, am plecat, pentru mine nu era nimic interesant. Hotărâsem să studiez la Tarkovski, dar când am ajuns, el plecase peste hotare. Un an mai târziu, am avut marele noroc să încep cursurile la Vasiliev. Îmi doream să învăț de la mari maestri. După ce am terminat institutul la Moscova, am revenit la Kiev, unde am montat primul spectacol – *Momentul*. Critica din Kiev și Moscova amintește de acel spectacol și acum. Dar s-a jucat puțin. În general, montările mele se încheie repede, după 10–15 reprezentații.

M.S.: *Din ce motive?*

A.Z.: Din diverse motive. Poate și din invidie. În Ucraina nu am fost angajat în nici un teatru. Cu actorii e mai simplu. După ce lucrează cu mine, vor să continuăm.

M.S.: *Lor le este ușor cu dumneavoastră?*

A.Z.: Nu. Le este foarte greu. Îmi iartă totul când obținem succesele.

M.S.: *Cum va fi „Taras Bulba“, de la Sankt Petersburg?*

A.Z.: Va fi un spectacol pentru gurmanzi.

M.S.: *Ar fi vorba de teatru alternativ?*

A.Z.: Nu știu. La Kiev am fost numit avangardist. Când specialiștii de la Avignon mi-au văzut creațiile din Ucraina, au spus că sunt un regizor foarte bun, cu o direcție clasică, deși avangarda e cu totul altceva. După mine, teatrul are rolul să acapareze, nu să „omoe“ publicul. În acest plan, Peter Brook, Lev Dodin și alții au făcut o schimbare bruscă în lume. Atunci când spectacolul e grandios, vizual, tuturor le place.

M.S.: *Vă interesează mai mult părerea criticii de specialitate sau cea a publicului?*

A.Z.: Nici a criticii, nici a publicului. Eu sunt un egoist. Mă interesează să fac ceva calitativ, durabil, în primul rând pentru sufletul meu. Dacă fac artă ca să-mi placă mie, aceasta va plăcea și altora, adică și publicului și criticilor. Există în spectacolele mele scene care îmi plac foarte mult și scene care nu-mi plac.

M.S.: *Ați fost întotdeauna mulțumit de spectacolele pe care le-ați montat?*

A.Z.: Uneori înțelegeam că trebuie să le fac altfel. Dar eu nu am un spectacol în deplină libertate. În creațiile mele intervenea un fel de cenzură artistică. Problema libertății de exprimare a regizorului e importantă. La Moscova, regizorul de la „Taganka“, Iuri Liubimov, îmi spunea că întotdeauna trebuie să montezi acolo unde ești dorit. Or, la Kiev eu am lucrat spectacole unde mă doreau actorii, dar nu mă dorea direcția teatrului.

M.S.: *În abordarea textelor mari, faceți singur adaptările?*

A.Z.: Am scenariști. În acest sens, eu lucrez după principiul cinematografic.

M.S.: Am văzut-o pe soția dumneavoastră, Victoria Spesivțeva, în două spectacole ce vă aparțin – „Carmen” și „Idiotul”. E talentată.

A.Z.: Este salariată la Teatrul Național din Kiev. În spectacolele mele cer mult de la ea. Nici o pilă. Cred că va ajunge o actriță mare. Acum încă nu are experiență. A fost studenta mea la Kiev, iar în anul II de facultate a debutat la Paris. Eu am fost cadru didactic la Institutul „Karpenko–Karii”, la 25 de ani, și dat afară, motivul principal fiind acela că m-am îndrăgostit de o studentă.

M.S.: După ce sistem ați predat la vârsta de 25 de ani?

A.Z.: Da, eram cel mai tânăr din institut. Foloseam în predare trei direcții: Stanislavski (teatru psihologic), Brecht (masca) și Vasiliev (improvizația). Cred că aceste trei aspecte trebuie combinate. Aș mai adăuga și teatrul-imagie. E o formulă mondială folosită de regizori mari.

M.S.: Aminteați de un proiect – „Othello” – la Sibiu și că veți folosi mulți soldați. De ce e nevoie de armată într-un spectacol?

A.Z.: Othello este un războinic. Vom asedia Sibiu, vom folosi cavaleria etc.

M.S.: Ce vă doriți?

A.Z.: Să am teatrul meu, să fac ce vreau. Deocamdată este imposibil.

M.S.: Ce autori preferați?

A.Z.: Îmi plac clasicii, în special Cehov. În lume, cel mai mult se joacă Shakespeare, apoi Cehov și urmează Molière, Ionesco, Beckett.

M.S.: Cum priviți textele contemporane?

A.Z.: Am un proiect despre erotism și pornografie în artă. Textul e scris de tineri autori din Ucraina. Probabil că voi monta un astfel de spectacol peste hotare.

Maria SĂRBU

Repetiție la *Idiotul*